

SOCIETAT DEL CONEIXEMENT I DE LA INFORMACIÓ

RESUM

L'any 2002 la despesa total en activitats d'R+D (recerca i desenvolupament) va ser de 45.271 milers d'euros, la qual cosa significa un creixement acumulat anual d'un 17,9% respecte de l'any anterior, que situa les Balears com la setena comunitat autònoma que més ha incrementat la despesa en R+D. No obstant això, aquest augment no ha estat suficient, ja que les Balears continuen presentant el valor més baix de totes les comunitats en termes de despeses d'R+D respecte del PIB. D'altra banda, l'estructura d'aquesta despesa o distribució d'R+D entre els diferents sectors institucionals ha continuat sent desequilibrada, atès que l'esforç empresarial ha estat reduït, a causa de l'escàs pes del sector industrial. Cal destacar, però, que les Balears presenten l'any 2002 la taxa de creixement més alta de l'Estat amb relació a la despesa en R+D realitzada per les empreses.

La importància de la innovació en el sector serveis, i més concretament en el sector turístic, en general, ha estat poc estudiada, fins i tot ni s'ha considerat. D'aquesta manera, els indicadors tradicionals per mesurar l'activitat innovadora no són vàlids per analitzar la innovació en els sectors de serveis perquè estan centrats a mesurar la innovació tecnològica en els sectors manufacturers.

Quant a la societat de la informació, el 29,75% de les llars de les Balears disposen de connexió a Internet. Aquest valor és quasi 6 punts percentuals superior a la mitjana nacional, i només superat per Catalunya, el País Basc i Madrid.

Pel que fa al percentatge d'empreses amb accés a Internet, les Illes Balears estan un punt per sota la mitjana. Si ens fixem en el percentatge d'empreses que disposen d'accés per banda ampla a les Balears ens situam més de 4 punt per sota de la mitjana nacional. El caire més positiu ve donat possiblement per la utilització del comerç electrònic, en què les Balears ocupen la posició capdavantera el 2002, amb un 3,3% de les empreses que venen per Internet. Aquest darrer fet és motivat pel producte dominant a les empreses de les Balears, el producte turístic, potser un dels més idonis per vendre per mitjans electrònics.

Finalment, quant a les actuacions de les administracions públiques en aquest àmbit, cal destacar que les Balears han participat en VI Programa marc de la Unió Europea i en el Pla nacional de recerca científica, desenvolupament i innovació tecnològica (R+D+I) 2000-2003. En l'àmbit intern, cal destacar la implementació del I Pla de recerca i desenvolupament tecnològic (2001-2004) i el fet que s'ha desenvolupat el I Pla d'innovació de les Illes Balears.

14.1.

INTRODUCCIÓ

Durant els darrers anys els avanços científics i tecnològics han esdevingut la principal força motor dels canvis estructurals, econòmics, laborals, socials, educatius i polítics. S'està configurant l'emergència d'una nova forma d'entendre la cultura i l'economia, una nova forma de societat que s'englobaria dins el concepte de la societat del coneixement.

En les societats avançades, la ciència i la tecnologia són elements bàsics i imprescindibles per atendre les necessitats i les demandes socials, culturals i econòmiques de la població. Per això, els poders públics engeguen polítiques científiques i tecnològiques que tracten de satisfer aquestes necessitats.

La política del Govern de les Illes Balears s'ha d'adreçar a reforçar el sistema d'innovació i a animar les empreses perquè augmentin les despeses en recerca i desenvolupament (R+D) i perquè introdueixin innovacions. A més, s'han d'impulsar els centres d'R+D, els centres tecnològics, les empreses i tots els agents del sistema ciència-tecnologia-empresa de les Illes Balears perquè col·laborin i perquè mantinguin relacions constants i fluïdes,

de manera que entre tots els agents del sistema esmentat cerquin i trobin solucions als problemes i als reptes que es plantegen, i, així, el coneixement pugui ser útil i es tradueixi en riquesa i en benestar per a tots.

És per això que les Illes Balears han desenvolupat una actuació unitària i coherent sobre els elements que constitueixen el seu sistema d'innovació i han entrat en una societat en què la capacitat per generar, per difondre i per aplicar coneixements és la clau per al progrés econòmic, social i cultural: la societat del coneixement.

L'objectiu d'aquest apartat és conèixer la situació de la política de recerca, desenvolupament i innovació (R+D+I) de les Illes Balears, mitjançant l'anàlisi de les principals línies d'actuació que ha desenvolupat el Govern de les Illes Balears en aquest àmbit.

14.2.

ANÀLISI DEL SISTEMA D'INNOVACIÓ DE LES ILLES BALEARS

14.2.1. LA RECERCA, EL DESENVOLUPAMENT TECNOLÒGIC I LA INNOVACIÓ

La despesa total en activitats d'R+D l'any 2002 va ser de 45.271.000 euros. L'esforç en activitats d'R+D de les Illes Balears és reduït, un 0,26% respecte del PIB, un centèsim més que l'any 2001; però encara molt allunyat de la mitjana espanyola (1,03%) i de l'europea (1,99%). (Vegeu el quadre I-176)

En comparar la despesa d'R+D amb relació al PIB amb altres comunitats autònomes, observam que, a pesar que hi ha un increment de la despesa d'R+D durant el

QUADRE I-176. PRINCIPALS INDICADORS D'R+D, ILLES BALEARS I ESPANYA (2000-2002)

	Illes Balears			Espanya		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002
Despesa total en R+D	34.853	38.404	45.271	5.718.988	6.227.157	7.193.538
% respecte del total estatal	0,61	0,60	0,63	100,00	100,00	100,00
Despesa total en R+D / PIB (%)	0,24	0,25	0,26	0,94	0,96	1,03
Personal d'R+D (EDP)	571,00	759,50	704,80	120.618,00	125.750,00	134.258,20
% respecte del total estatal	0,47	0,60	0,52	100,00	100,00	100,00
Personal d'R+D / 1.000 ocupats	1,53	1,96	1,86	6,76	7,06	8,26

Unitats: milers d'euros

Font: INE, IBAE i elaboració pròpia.

període 2000-2002 -la qual ha crescut un 18% respecte del 2001-, no ha estat suficient, ja que encara tenim el valor més baix de totes les comunitats. (Vegeu el quadre I-177)

En canvi, la taxa acumulativa de creixement anual d'R+D respecte de l'any 2001 està per sobre de la mitjana espanyola i per davant la majoria de comunitats autònomes de l'Estat, la qual cosa indica que es fan esforços per apropar-se a la mitjana estatal (1,03%). (Vegeu el gràfic I-42)

Aquests esforços es concreten en el fet que la despesa d'R+D de l'any 2002 ha estat de quasi 7.000.000 euros més que la de l'any 2001, i s'evidencien les dificultats i els recursos necessaris per assolir increments substancials en els valors en el percentatge de la despesa d'R+D respecte del PIB.

La prospectiva del I Pla d'R+D (2001-2004) sobre l'evolució que podia experimentar el finançament de les activitats d'R+D a les Illes Balears plantejava que, per assolir el 0,4% del DRP (diferencial de

QUADRE I-177. PRINCIPALS INDICADORS D'R+D PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2002)

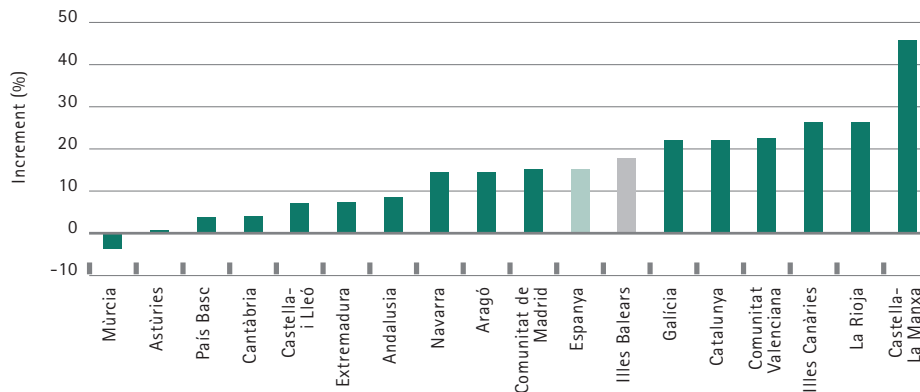
Comunitats autònomes	Despeses internes totals (milers d'euros)		Personal en equivalència a dedicació plena (EDP)	Despeses d'R+D/PIB pm
	Total	%		
Total	7.193.538	100,00	134.258	1,03
Andalusia	585.667	8,14	14.003	0,62
Aragó	160.346	2,23	3.949	0,75
Astúries	98.933	1,38	2.974	0,64
Illes Balears	45.271	0,63	705	0,26
Canàries	173.088	2,41	4.004	0,62
Cantàbria	48.348	0,67	852	0,54
Castella i Lleó	317.673	4,42	6.968	0,81
Castella-la Manxa	105.296	1,46	1.798	0,45
Catalunya	1.628.042	22,63	28.034	1,27
Comunitat Valenciana	547.944	7,62	11.842	0,81
Extremadura	71.380	0,99	1.302	0,60
Galícia	293.195	4,08	6.225	0,80
Madrid	2.277.822	31,66	35.686	1,90
Múrcia	97.633	1,36	2.147	0,58
Navarra	130.881	1,82	2.900	1,11
País Basc	581.744	8,09	10.187	1,32
La Rioja	29.489	0,41	678	0,57

Unitats: milers d'Euros i EDP.

Font: INE.

Gràfic I-42

Taxa acumulativa de creixement d'R+D per comunitats autònomes (2001-2002)

Font: INE

rendibilitat productiva) amb relació al PIB l'any 2004, l'augment durant el 2002 hauria d'haver estat de 14.000.000 euros, és a dir, el doble de l'augment de despesa executada.⁵⁴

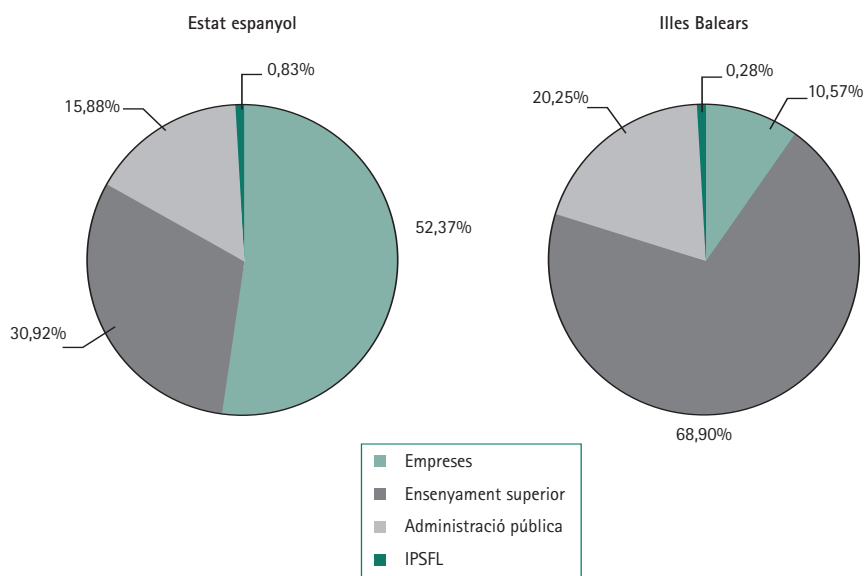
Cal remarcar que les diferències amb la resta de comunitats de l'Estat espanyol es deuen fonamentalment a la manca d'inversió privada d'R+D. L'estructura i la distribució de l'esforç d'R+D entre els diferents entorns continuen estant desequilibrades a les Illes Balears; la despesa empresarial és només del 10,6%, molt allunyada encara de l'estructura d'inversió privada d'R+D de l'Estat espanyol (52,37%) i d'Europa (60%). Aquestes dades manifesten la necessitat de fomentar la implicació del sector empresarial en la realització d'activitats d'R+D i d'innovació. (Vegeu el gràfic I-43)

Pel que fa al personal ocupat en R+D, representava, el 2002, l'1,86 per mil de la població activa, mentre que el 2001 en representava l'1,96 per mil. Aquest indicador, que és l'emprat per l'OCDE per a la comparació internacional, va mantenir una tendència a l'alça fins al 2001, però està encara molt lluny de la mitjana de l'Estat.

És important assenyalar que les dues dades, la despesa d'R+D i la de personal dedicat a R+D, han d'anar lligades; no se'n pot augmentar una sense augmentar-ne l'altre. Per tant, a les Illes Balears, per complir els objectius que es marquen en el Pla d'R+D, i d'acord amb les observacions anteriors, també s'hauria d'haver augmentat el nombre d'investigadors, especialment en el sector privat. Una empresa privada, com s'ha mencionat

54. Vegeu: Informe sobre el Pla de recerca i desenvolupament tecnològic de les Illes Balears, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, 2003.

Gràfic I-43
Distribució per sectors de la despesa total en R+D,
a Balears i a Espanya (2002)

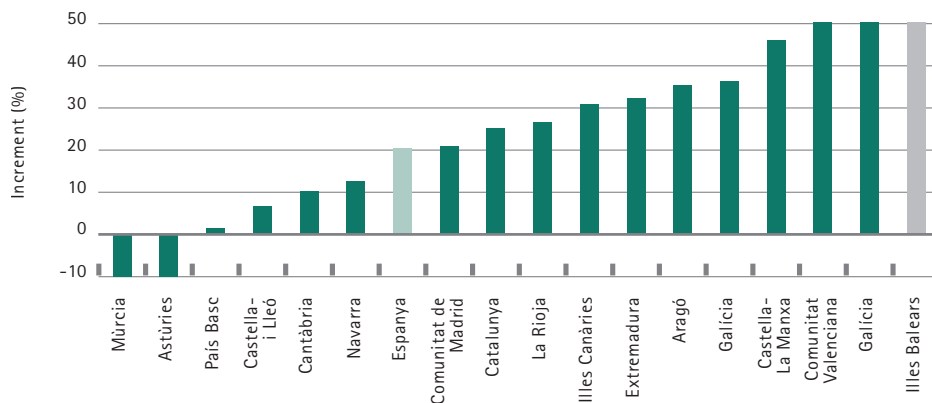
Font: INE

abans, inverteix poc en R+D, i la majoria de vegades ho fa associada amb els centres públics d'investigació.

La feblesa del sector empresarial en matèria d'R+D a la nostra comunitat justifica que una de les línies d'actuació principals de la política del Govern de les Illes Balears sigui incentivar la participació empresarial en les activitats d'R+D, pel que fa a la despesa tant total com de personal. En aquest sentit, s'han ofert subvencions públiques per realitzar projectes d'R+D en cooperació entre

el sector privat i el sector públic, i també s'ha donat suport a les iniciatives d'investigació i desenvolupament tecnològic que han sorgit de les empreses. Com a conseqüència, la taxa de creixement de la despesa d'R+D de les empreses respecte de l'any 2001 és la més elevada de les comunitats autònomes i està molt per sobre de la mitjana espanyola. El Govern ha d'apostar per fomentar el creixement de la despesa d'R+D empresarial any rere any, fins que s'assoleixin xifres semblants a la mitjana estatal. (Vegeu el gràfic I-44)

Gràfic I-44

Despesa d'R+D de les empreses, per Comunitats Autònomes:
taxa de creixement 2001-2002

Font: Ministeri de Ciència i Tecnologia.

El descens de persones ocupades en activitats d'R+D el 2002 no sembla congruent amb l'augment de la despesa d'R+D en el mateix període, ni amb les polítiques de personal del sector públic. Aquesta paradoxa aparent només s'explica per mancances en la presa de dades estadístiques. Es necessiten, per tant, dades fiables per dur a terme una política de convergència dels indicadors del sistema balear d'innovació amb la mitjana espanyola, en primer lloc, i amb l'europea, en un estadi ulterior. Conscient d'aquest fet, el Govern de les Illes Balears, i en concret la Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació, ha decidit establir un servei d'ajuda i assessorament per unificar criteris a l'hora d'emplenar els qüestionaris estadístics sobre activitats en R+D.

A més, les dades de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) corresponents als exercicis 1996, 1998, 2000 i 2002 constitueixen

una aproximació a la situació actual de la innovació a les empreses de l'Estat quan fan referència a sectors intensius en tecnologia (el sector alimentari, la fusta, la metal·lúrgia, l'energia, etc.), però oblidem el sector turístic, tan important en l'economia de les Illes Balears. Aleshores, es pot concloure que encara no hi ha dades estadístiques de l'INE que permetin fer un diagnòstic fiable de la situació i de l'evolució de la innovació a les empreses de les Illes Balears. En aquest punt, és important destacar la contribució al PIB i a l'ocupació dels diferents sectors de l'economia de les Illes durant l'any 2002-2003. Així, el pes del sector serveis -principalment, les activitats turístiques- en l'economia balear és molt superior a la mitjana estatal, en termes tant de contribució al PIB (80,01%) com d'ocupació (74,72%). Mentre que la indústria i l'energia a les Illes Balears tan sols representen el 10,41% del PIB, l'any 2002. (Vegeu el quadre I-178)

QUADRE I-178. CONTRIBUTIÓ DELS DIFERENTS SECTORS ECONÒMICS AL PIB I A L'OCUPACIÓ DE L'ESTAT I DE LES ILLES BALEARS (2003)

Sector	% del PIB de l'Estat espanyol	% del PIB de les Balears	% d'ocupats a l'Estat espanyol	% d'ocupats a les Balears
Indústria	15,75	6,21	18,61	9,55
Construcció	9,67	7,68	11,89	13,73
Serveis	68,36	80,01	63,83	74,72
Agricultura	3,19	1,90	5,66	2,00
Energia	3,03	4,20	*	*

* S'inclou dins la indústria.

Font: Institut Nacional d'Estadística (INE).

La importància de la innovació en el sector serveis, i més concretament en el sector turístic, en general, ha estat poc estudiada, fins i tot ni s'ha considerat. D'aquesta manera, els indicadors tradicionals per mesurar l'activitat innovadora no són vàlids per analitzar la innovació en els sectors de serveis perquè estan centrats a mesurar la innovació tecnològica en els sectors manufacturers.

Per tot això, quasi sempre els indicadors tradicionals esmentats tenen valors molt baixos per al cas de les Illes Balears, i no reflecteixen tota la realitat de les nostres Illes en aquest aspecte. Per aquest motiu, i conscients d'aquesta mancança, s'estan desenvolupant una sèrie d'estudis per tal d'avaluar el concepte d'innovació en el sector turístic, és a dir, en què consisteixen els tipus d'innovacions, la intensitat innovadora i els indicadors. Aquests estudis són elaborats en col·laboració amb l'Institut Mediterrani d'Estudis Avançats (IMEDEA) i la Fundació COTEC, i els cofinança la Unió Europea. Es començaren el 2002 (activitats innovadores del sector turístic balear) i finalitzaran el 2004 (prospectiva de la tecnologia en el sector turístic balear).

Els resultats de què disposam es fonamenten en la realització d'enquestes personals a directius i a responsables d'empreses dels diferents subsectors turístics de les Illes Balears, i també a les meses sectorials corresponents, amb una avaluació posterior d'aquestes enquestes. Tot això té l'objectiu de conèixer quina és l'activitat innovadora que ha desenvolupat el sector turístic en els darrers tres anys i, d'aquesta manera, poder definir possibles indicadors d'innovació en turisme i, en el futur, en el sector serveis. Les conclusions principals han estat les següents:

- La innovació té una presència important en totes les branques de l'activitat turística a les Illes Balears i en totes les illes; una innovació que no queda reflectida a través dels indicadors tradicionals. Per tant, es relativitza una mica el baix nivell que ocupen les Illes Balears en les estadístiques comparades d'innovació.
- Hi ha una freqüència menor de la innovació en productes enfront de la innovació en processos.
- La innovació tecnològica és més freqüent (78,21%) que la no tecnològica en tots els subsectors turístics.

- En la innovació tecnològica, predomina la referent a les tecnologies de la informació i les comunicacions, així com a la tecnologia mediambiental.
- La introducció de les innovacions generalment té un impacte positiu sobre la xifra de facturació i de qualificació dels empleats.

En qualsevol cas, si es vol tenir una imatge de la realitat econòmica de les Illes Balears, i en general de les economies basades en el turisme, serà necessari que en el futur es tinguin en compte i es realitzin enquestes específiques entre les empreses del sector turístic per tal d'esbrinar les inversions en matèria d'innovació en el sector.

La capacitat de publicació científica del sistema espanyol d'innovació s'ha incrementat ràpidament els darrers anys. La producció científica espanyola en revistes internacionals que es recull en el SCI (Science Citation Index) ha crescut molt ràpidament, de manera que s'ha passat de prop de 3.000 documents, l'any 1980, a uns 22.000, l'any 2001, la qual cosa suposa un creixement del voltant de l'11% anual.

La distribució de la producció científica per comunitats autònomes, relativitzada al nombre d'habitants, mostra el dinamisme no solament de Madrid i de Catalunya, sinó també de petites comunitats autònomes com Navarra i Cantàbria. Les Illes Balears en són una mica lluny, a pesar de l'increment progressiu. La Universitat és el principal sector institucional productor de publicacions científiques de difusió internacional. (Vegeu el gràfic I-45)

14.2.2. LA SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ

En aquest apartat es fa un ràpid repàs de l'estat de la societat de la informació a les Illes Balears i, a més, es fa un exercici de comparació respecte de l'estat de les altres comunitats autònomes amb relació a aquest aspecte.

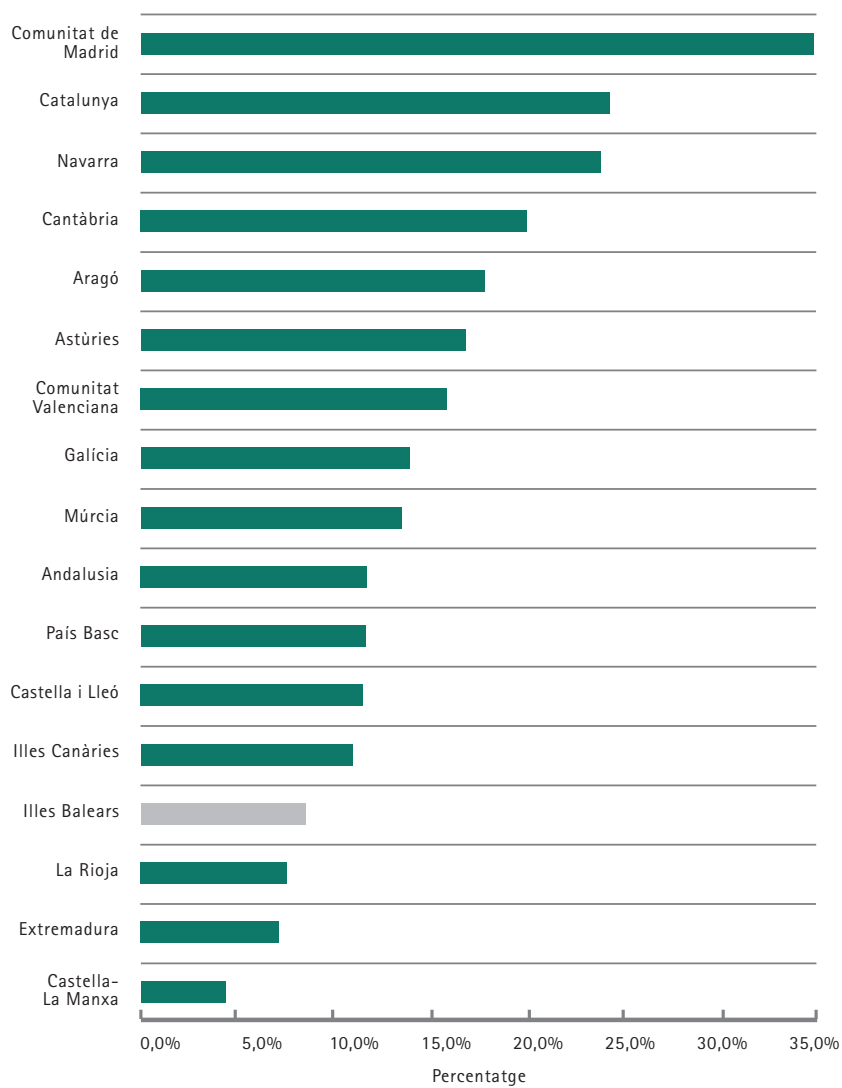
El primer punt que cal tractar fa referència a la implantació d'Internet dins les llars de les Balears, així com a la utilització que en fan els ciutadans.

Respecte del percentatge de llars que disposen de connexió a Internet, les Illes Balears es troben en una situació prou avançada, en què el 29,75% de llars disposen d'algun tipus de connexió a la xarxa. Aquest valor és quasi 6 punts percentuals superior a la mitjana nacional, i només el superen Catalunya, el País Basc i Madrid.

A més de disposar d'una connectivitat major a les llars, la connexió, en un percentatge bastant alt, es fa mitjançant banda ampla (RDSI, ADSL o cable). D'aquesta manera, el 46,48% de les llars amb connexió la tenen a través de banda ampla, xifra només superada per Astúries, i que situa les Balears un 9% per sobre de la mitjana nacional. Concretament, la distribució per a les Balears és d'un 32,02% d'ADSL, un 3,21% d'RDSI, i un 11,99% de cable.

Així i tot, el fet de tenir una situació bastant privilegiada a l'hora de connectar-se a Internet no implica que el nombre d'usuaris sigui també un dels més elevats a escala nacional. I, concretament, el nombre d'usuaris en el darrer

Gràfic I-45
**Producció científica i tecnològica en revistes internacionals,
per Comunitats Autònomes (SCI, 1999-2001)**

Font: CINDOC, 2004.

mes està només un 0,8% per sobre de la mitjana nacional, amb un 28,5%, molt distant del 35,2% de Madrid. (Vegeu el quadre I-179)

Per tant, podem concloure en aquest punt que, si bé el percentatge d'usuaris d'Internet a les Illes Balears està només just per sobre de la mitjana nacional, la qualitat d'aquestes connexions (pel que fa a la velocitat) és bastant bona.

Amb referència a les empreses, tractarem les quatre característiques més importants

referents sempre a la societat de la informació. Concretament, ens referim a la connexió a Internet, al tipus de connexió, a les empreses que disposen de pàgina web, i a les que realitzen comerç electrònic. Dins aquestes empreses, es distingeix entre les compradores i les venedores en línia. (Vegeu el quadre I-180)

Pel que fa al percentatge d'empreses amb accés a Internet, tret d'algun cas extrem, com ara Castella i Lleó, les comunitats autònomes se situen entre el 75% i el 90%. Les Illes Balears estan un punt per

QUADRE I-179. L'ÚS D'INTERNET A LA LLAR, PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2002)			
	% de llars amb Internet	% llars amb internet mitjançant banda ampla	% usuaris d'Internet en el darrer mes
Catalunya	32,66	33,28	30,8
País Basc	32,20	23,52	29,1
Madrid	31,74	40,54	35,2
Balears	29,75	46,48	28,5
Canàries	29,00	43,06	26,1
Navarra	26,67	21,03	25,2
Aragó	25,75	27,05	28,8
Com. Valenciana	22,92	38,45	22,1
Cantàbria	22,69	30,06	25,5
Múrcia	21,75	40,15	23,6
Astúries	21,38	50,78	23,7
Castella-la Manxa	20,98	30,44	19,1
Andalusia	20,80	36,08	25,6
La Rioja	20,71	30,78	17,5
Galícia	16,93	35,99	23,6
Castella i Lleó	14,69	32,67	23,5
Extremadura	14,33	14,51	22,0
Mitjana	23,82	35,45	27,8

Fonts: Institut Nacional d'Estadística (INE), Estudi General de Medis (EGM) i Comissió del Mercat de les Telecomunicacions (CMT).

**QUADRE I-180. L'ÚS D'INTERNET EN L'ÀMBIT EMPRESARIAL,
PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2002)**

	% d'empreses amb accés a Internet	% d'empreses amb accés per banda ampla	% empreses amb pàgina web	% d'empreses compradores en línia	% d'empreses venedores en línia
Balears	80,3	58,2	40,7	6,2	3,3
Aragó	81,8	61,1	35,8	6,9	2,6
Extremadura	74,1	55,3	44,1	6,4	2,5
Madrid	85,9	71,3	50,7	10,3	2,5
Astúries	83,0	65,6	38,7	7,0	2,3
Canàries	77,5	62,6	29,4	3,9	2,1
Catalunya	86,3	70,0	47,9	8,4	2,1
Cantàbria	85,4	61,3	43,9	7,1	2,0
Múrcia	80,6	59,4	29,0	4,9	2,0
La Rioja	88,0	50,5	39,4	6,7	1,5
País Basc	88,8	59,8	45,1	8,0	1,5
Navarra	90,3	63,0	37,1	9,9	1,3
Galícia	72,7	61,5	34,3	4,7	1,1
Castella i Lleó	78,7	51,7	35,5	5,2	1,0
Com. Valenciana	82,5	58,9	38,4	4,9	1,0
Castella-la Manxa	67,9	47,9	32,2	2,3	0,7
Andalusia	74,8	51,7	30,8	6,1	0,6
Mitjana	81,7	62,4	40,9	6,9	1,7

Font: Institut Nacional d'Estadística (INE), 2002.

sota la mitjana, malgrat la diferència en les altres comunitats autònomes, que és, en molts casos, mínima.

Si ens fixam en el percentatge d'empreses que disposen d'accés per banda ampla, a les Balears ens situam més de 4 punt per davall de la mitjana nacional, amb un 58,2%, molt allunyats del 71,3% o del 70% de Madrid o de Barcelona, respectivament.

Respecte del nombre d'empreses amb pàgina web, les Balears es troben just per davall de la mitjana, amb un 40,7% d'empreses que disposen de web, també enfora del 50,7% de Madrid o del 47,9% de Catalunya.

El caire més positiu ve donat possiblement per la utilització del comerç electrònic: malgrat que les empreses compren de manera electrònica amb un percentatge

un poc inferior a la mitjana -concretament el 6,2% de les empreses, enfront del 6,9%-, no passa igual en les empreses que venen, en què les Balears ocupen la posició capdavantera el 2002, amb un 3,3% de les empreses que venen per Internet. La mitjana nacional és de l'1,7%. La tendència prevista sobre l'evolució de les empreses que venen per Internet és creixent per als propers anys.

Amb quasi tota la seguretat, aquest darrer fet és motivat pel producte dominant a les empreses de les Balears, el producte turístic, potser un dels més idonis per vendre per mitjans electrònics (ja sigui entre empreses o al client final).

Per tant, i després de fer un repàs ràpid a la situació de la societat de la informació a les Balears, estudiant-ne els dos sectors més importants, podem acabar resumint que, si bé la implantació dins la societat en general de la societat de la informació és excel·lent, no passa igual en el cas de les empreses, en què, en la major part dels casos, les Illes Balears se situen part davall de la mitjana nacional. Les Illes Balears ocupen només una posició privilegiada en la venda utilitzant mitjans electrònics; aquest fet està motivat probablement per les grans empreses i pels grups d'empreses del turisme, molt implantades a les Balears, que, en molts casos, distribueixen els productes (serveis) de manera electrònica, ja sigui entre les empreses d'un mateix grup empresarial o entre empreses completament separades. No obstant això, aquesta situació no és la mateixa entre les petites i mitjanes empreses, en què el tant per cent és molt inferior.

14.3.

LES ACTUACIONS DE LES ADMINISTRACIONS

Les administracions públiques l'any 2003 han promogut estratègies i han executat programes que han permès gaudir als actors del sistema d'innovació d'un marc de participació adequat per al desenvolupament econòmic i cultural de les Illes Balears.

La importància de l'esforç que han dut a terme les comunitats autònomes, l'any 2002, dins el sistema estatal d'innovació s'evidencia quan es comparen els recursos pressupostats dedicats a l'R+D+I, que varen ser de 2.501,6 milions d'euros, amb els recursos destinats a l'R+D+I dels pressupostos generals de l'Estat (la funció 54), que varen ser de 3.792,0 milions d'euros. (Vegeu el quadre I-181)

14.3.1. LA UNIÓ EUROPEA: VI PROGRAMA MARC (2003-2006)

Les condicions en les quals s'han desenvolupat les primeres convocatòries del VI Programa marc (PM) han estat molt difícils pels canvis radicals quant a la forma de participació i a l'augment de la competència amb els nous estats candidats i associats, la qual cosa ha produït una reducció dràstica del nombre de projectes que s'han aprovat i un increment notable de la mitjana de socis, que ha fet molt difícil que hi participassin les entitats mitjanes i petites.

QUADRE I-181. FONS DEDICATS PER LES COMUNITATS AUTÒNOMES A L'R+D+I (2002)

	Pressupostos generals de les CA ^a	Milers d'euros	%
Andalusia	341.127,30	357.834,70	14,3
Aragó	68.355,00	68.355,00	2,7
Astúries	73.909,80	73.909,80	3,0
Balears	29.993,60	33.738,20	1,3
Canàries	87.889,20	87.899,20	3,5
Cantabria	27.398,80	34.416,30	1,4
Castella i Lleó	195.402,50	196.542,30	7,9
Castella-la Manxa	174.071,30	181.073,60	7,2
Catalunya	347.323,00	347.323,00	13,9
Extremadura	59.252,80	59.252,80	2,4
Galícia	157.863,80	157.863,80	6,3
La Rioja	20.352,90	20.352,90	0,8
Madrid	342.946,10	349.331,10	14,0
Múrcia	67.573,10	67.573,10	2,7
Navarra	27.756,20	27.756,20	1,1
País Basc	104.952,10	104.952,10	4,2
València	331.420,30	333.457,80	13,3
Total	2.457.597,80	2.501.632,00	100,0

^a Estimacions sobre la part de fons generals universitaris i del pressupost d'hospitals dedicats al foment d'activitats d'R+D+I el 2002.

Font: Fundació COTEC per a la Innovació Tecnològica.

Unitat: milers d'euros.

La participació espanyola en el VI Programa marc comunitari d'RDT l'any 2003 representa, en aquest moment, el 5,7% del total adjudicat, de manera que ocupa el sisè lloc, després d'Alemanya (19,3%), el Regne Unit (13,3%), França (13,3%), Itàlia (9,1%) i Holanda (6,1%), en el total de 33 estats membres, candidats i associats que hi participen. Quant a la distribució per comunitats autònomes, ocupen les primeres posicions Madrid (40,6%), Catalunya (20,9%), el País Basc (12,3%), la Comunitat Valenciana (9,6%), Andalusia (5,8%) i Aragó (2,1%).

A les Illes Balears l'any 2003 s'han aprovat 9 projectes, amb un finançament comunitari d'1.484.434 euros. Això suposa un increment d'un 50% en el nombre de projectes concedits i d'un 288% en el finançament, respecte de l'any 2001, dins el V Programa marc (6 projectes, amb un finançament de 382.466 euros). Això suposa un 0,61% dels fons que ha obtingut l'Estat espanyol el 2003. (Vegeu el quadre I-182)

Cal destacar el fet que 6 d'aquests projectes són d'empreses; en canvi, la subvenció

QUADRE I-182. PARTICIPACIÓ EN EL VI PM DE LES ILLES BALEARS (2003)

	Activitats ¹		Socis		Participacions			
	Nre.	Líder	Nre.	%	Nre.	%	Subv.	% del total
Illes Balears	9	0	6	1,15	9	0,75	1.484.434	0,61
Total de projectes	584	76	523	—	1.207	—	242.849.568	—

1. Projectes, xarxes, mesures per a PIME i d'acompanyament.

Font: Centre per al Desenvolupament Tecnològic Industrial (CDTI).

total d'aquests projectes només és d'un 20,94% del total del finançament que s'ha obtingut a les Illes Balears. També cal mencionar que 4 d'aquests 6 projectes són de mesures específiques per a la petita i mitjana empresa (PIME). (Vegeu el quadre I-183)

Segons la Comissió, i a pesar de comptabilitzar com a PIME les entitats sense finalitat de lucre, s'està 3 punts per davall de l'objectiu del 15% de la participació en les prioritats temàtiques. S'haurien de prendre mesures com estendre els projectes integrats per a la PIME, i que comptàs més en l'avaluació la incorporació activa d'aquest tipus d'empreses. Addicionalment, es troben amb la dificultat de la debilitat davant els grans consorcis i la falta de prioritats del seu interès.

14.3.2. EL PLA NACIONAL DE RECERCA CIENTÍFICA, DESENVOLUPAMENT I INNOVACIÓ TECNOLÒGICA (R+D+I) 2000-2003

El Pla Nacional d'R+D+I és l'instrument mitjançant el qual el sector públic estatal fomenta i potencia les activitats de ciència i tecnologia, i actua com a referent essencial de la política científica i d'innovació tecnològica que desenvolupa l'Administració general de l'Estat (AGE) en tot el territori.

A més de la coordinació general que regula la Llei 13/1986, en el Pla nacional d'R+D+I 2000-2003, es preveu establir els procediments específics de cooperació i de coordinació entre l'AGE i les comunitats autònomes a través d'acords marcs bilate-

QUADRE I-183. PARTICIPACIÓ DE LES ILLES BALEARS EN EL VI PM, PER TIPUS D'ORGANISMES (2003)

	Activitats ¹		Socis		Participacions			
	Nre.	Líder	Nre.	%	Nre.	%	Subv.	% del total
Empresa	6	0	5	83,33	6	66,67	310.899	20,94
Universitat	3	0	1	16,67	3	33,33	1.173.434	79,06

1. Projectes, xarxes, mesures per a PIME i d'acompanyament.

Font: Centre per al Desenvolupament Tecnològic Industrial (CDTI).

als (amb el Govern de les Illes Balears, el darrer fou el 6 de març del 2002), amb l'objectiu de definir àrees d'actuació conjunta i prioritària, fomentar les activitats d'R+D+I, incrementar la quantitat i la qualitat dels recursos humans en R+D+I, fomentar la transferència tecnològica al sector empresarial, i difondre els avanços científics i tecnològics.

En l'àmbit de l'intercanvi d'informació, es considera essencial abordar prioritàriament els camps següents: les estadístiques d'R+D+I, incloent-hi els directoris d'R+D i d'empreses; les prioritats nacionals i regionals d'investigació, de desenvolupament i d'innovació; les previsions pressupostàries i l'execució de la despesa per als respectius plans d'R+D+I; les accions finançades per cada part, i les accions de formació de personal investigador.

El finançament de projectes d'R+D és la modalitat de participació fonamental amb vista a executar les activitats d'R+D. Per tant, aquesta modalitat recull la major part de les ajudes que s'atorguen en concurrència competitiva, i és que el Pla nacional hi dedica el major esforç econòmic.

Sobre la participació de les Illes Balears, per programes, en les convocatòries de finançament de projectes d'R+D, que coincideix amb el període transcorregut del Pla nacional (2000-2003), hem de destacar el nombre de sol·licituds de les Illes Balears als programes de biomedicina, de recursos naturals i de tecnologies de la informació i les comunicacions (TIC), sobretot el 2001. En canvi, la proporció total de sol·licituds aprovades el 2000 és superior a les del 2001 i del 2002. (Vegeu el quadre I-184)

El Centre per al Desenvolupament Tecnològic Industrial (CDTI) és una entitat dependent del Ministeri de Ciència i Tecnologia amb l'objectiu d'ajudar les empreses espanyoles a elevar el nivell tecnològic, apostant per l'R+D. S'observa que el 29% del pressupost total dels projectes concertats s'ha destinat a empreses catalanes. Les empreses de Madrid i del País Basc superen una altra vegada el 10% del total; això demostra l'evident concentració de projectes a les zones industrialitzades d'Espanya. (Vegeu el quadre I-185)

14.3.3. LES ILLES BALEARS

La investigació científica, el desenvolupament tecnològic i la innovació són les claus per mantenir el ritme de creixement econòmic i social que s'ha assolit els darrers anys, perquè la millora i l'avanç d'una economia s'han de basar en la investigació, en el desenvolupament i en la innovació, com a elements fonamentals d'una societat competitiva.

La planificació de la societat del coneixement i de la informació de les Illes Balears es regeix pel I Pla d'investigació i desenvolupament tecnològic, pel I Pla d'innovació i pel Llibre verd de la societat de la informació.

14.3.3.1. Actuacions del I Pla de recerca i desenvolupament tecnològic (2001-2004)

Durant l'any 2001 es va aprovar el I Pla de recerca i desenvolupament tecnològic de les Illes Balears per al període 2001-2004. Amb això es va iniciar una nova etapa en la política científica i tecnològica de l'Administració autonòmica de les Illes

	2002						2001						2000 ¹					
	Sol·licitat		Aprovat		Sol·licitat		Aprovat		Sol·licitat		Aprovat		Sol·licitat		Aprovat			
	Nre.	Subvenció	Nre.	Subvenció	Nre.	Subvenció	Nre.	Subvenció	Nre.	Subvenció	Nre.	Subvenció	Nre.	Subvenció	Nre.	Subvenció		
Biomedicina	27	2.484,6	13	680,8	39	2.642,0	14	512,7	27	1.607,7	13	581,2						
Biotecnologia	4	465,6	0	0,0	1	86,5	0	0,0	1	201,3	0	0,0						
Disseny i producció industrial	4	2.451,1	0	0,0	3	1.325,2	1	81,1	3	6.057,6	1	218,8						
Materials	2	137,1	2	101,0	1	227,2	0	0,0	3	483,8	1	15,0						
Processos i productes químics	1	99,2	0	0,0	2	381,6	2	155,1										
Recursos naturals	24	3.130,8	13	1.221,5	27	1.443,0	7	251,2	15	1.420,8	8	457,4						
Recursos i tecn. agroaliment.	5	405,0	1	71,2	8	753,7	3	185,7	5	369,0	2	122,6						
Socioeconomia	8	602,3	3	92,0	3	219,4	0	0,0	13	557,1	3	98,6						
TIC	17	3.907,1	6	261,2	14	3.595,9	9	457,4	3	344,4	0	0,0						
Àrees científico-tecnològiques	92	13.682,7	38	2.427,8	98	10.674,6	36	1.643,2	70	11.041,8	28	1.493,5						

Continua

QUADRE I-184. PROJECTES D'R+D, CONVOCATÒRIES 2000-2002, A LES ILLES BALEARS (EN MILERS D'EUROS)

	2002				2001				2000 ¹			
	Sol·licitat		Aprovat		Sol·licitat		Aprovat		Sol·licitat		Aprovat	
	Nre.	Subvenció	Nre.	Subvenció	Nre.	Subvenció	Nre.	Subvenció	Nre.	Subvenció	Nre.	Subvenció
Aeronàutica	2	76,0	0	0,0	—	—	—	—	—	—	—	—
Alimentació	1	115,2	1	2,8	—	—	—	—	1	134,7	1	36,7
Automoció					2	105,8	1	12,0	0	0,0	0	0,0
Energia	4	408,0	0	0,0	1	168,3	0	0,0	—	—	—	—
Medi ambient	2	4.115,0	0	0,0	2	3.594,1	1	0,0	2	86,5	1	18,0
Societat de la informació	6	1.688,0	0	0,0	8	5.945,2	4	0,0	1	12,0	1	7,2
Sociosanitari	7	476,1	4	132,0	1	25,2	0	0,0	4	139,4	3	82,9
Transports i ordenació territorial	1	121,6	1	80,0	1	393,1	1	0,0	—	—	—	—
Turisme, oci i esport	1	15,0	0	0,0	—	—	—	—	—	—	—	—
Àrees sectorials	24	7.015,0	6	214,8	15	10.231,6	7	12,0	8	372,7	6	144,8
PGC	29	2.196,8	17	840,5	33	1.811,3	17	620,0	38	2.572,4	30	1.147,5
Total	145	22.894,4	61	3.483,1	146	22.717,5	60	2.275,2	116	13.987,0	64	2.785,9

1. L'any 2000 les dades dels programes de TIC, energia, societat de la informació, i transports i ordenació del territori inclouen accions especials.
Font: unitats gestores del Pla nacional d'I+D+I.

QUADRE I-185. PROJECTES DE CDTI APROVATS EL 2003, PER COMUNITATS AUTÒNOMES DE DESENVOLUPAMENT DEL PROJECTE¹

CA	Nre. de projectes	Aportacions del CDTI	Pressupost total
Andalusia	31	14,05	36,03
Aragó	23	9,33	19,80
Astúries	24	16,04	33,20
Balears	1	0,50	1,00
Canàries	3	0,99	1,82
Cantàbria	2	0,95	1,90
Castella i Lleó	26	12,27	24,17
Castella-la Manxa	8	3,20	7,27
Catalunya	183	71,03	150,15
Extremadura	3	1,78	4,78
Galícia	11	4,94	9,73
La Rioja	12	4,54	9,10
Madrid	72	28,79	60,45
Múrcia	7	2,55	4,77
Navarra	40	12,19	35,76
País Basc	78	30,88	67,02
València	53	22,44	52,56
Total	577	236,47	519,49

1. Projectes de desenvolupament tecnològic, innovació tecnològica, investigació industrial concertada, promoció tecnològica i NEOTEC.

Unitat: milions d'euros.

Font: CDTI (2004).

Balears. Per primera vegada a les Illes s'aborden les necessitats del sistema d'innovació de les Illes Balears des de la perspectiva d'un sistema integrat en el qual les activitats d'R+D representaven un paper fonamental. En la memòria del CES de l'any 2001 s'expliquen més extensament l'estructura i els continguts d'aquest Pla.

Per executar els diferents programes del Pla, s'identifiquen els mecanismes operatius que tracten de promoure activitats i d'incidir en la millora de diferents aspectes del sistema d'innovació. (Vegeu el quadre I-186)

Les activitats que s'han realitzat en aquest marc durant l'exercici 2003, es resumeixen a continuació:

1. Amb la finalitat de promocionar actuacions d'R+D es convocaren les ajudes següents:
 - a) Accions especials. Es varen concedir un total de 40 ajudes per finançar actuacions puntuals d'especial urgència i d'interès científicotècnic; es varen elaborar propostes de projectes en programes comunitaris; es varen organit-

**QUADRE I-186. DESPESES DELS MECANISMES DE PARTICIPACIÓ 2002-2003
EN EL I PLA D'R+D DE LES ILLES BALEARS**

	2002	2003
Promoció de l'R+D	736.066,00	553.257,00
Increment de la relació dels actors de l'entorn científic	33.285,00	300.485,00
Creació d'infraestructura científicotècnica	480.208,08	540.759,08
Potenciació de recursos humans	324.136,59	350.012,19
Difusió de la cultura científica	233.981,97	137.300,00
Total	1.807.677,64	1.881.813,27

Unitat: euros.

Font: elaboració pròpia.

- zar congressos, seminaris i jornades, i es varen dur a terme altres accions que incrementen la interrelació dels agents del sistema de ciència i tecnologia. A continuació s'esmenten els títols i les entitats de les accions concedides.
- b) Es varen donar suport a 23 actuacions de recerca i desenvolupament tecnològic de diverses àrees temàtiques. A continuació es detalla el títol i l'entitat de les ajudes concedides.
 - c) Es varen renovar les ajudes als grups competitiu -en total, 29- que s'havien convocat l'any 2002.
2. Cal crear una infraestructura científicotècnica. Algunes de les línies que es preveuen com a prioritàries per a les Illes Balears són la creació d'infraestructures científicotècniques per al desenvolupament de les Illes. Per això, es va posar en marxa un conveni de col·laboració entre el Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) i la Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació per tal de finançar una embarcació oceanogràfica.
 3. Cal potenciar els recursos humans. Els recursos humans són el factor limitant de la capacitat d'absorció i de producció de coneixements d'un sistema d'innovació, i és aquest un dels punts més dèbils de les Illes Balears. Per això, es va considerar prioritari fer un esforç en aquest sentit:
 - a) Ofertes de beques predoctorals (BOIB 79, de 05-06-03). L'any 2003 es varen concedir 10 beques predoctorals i es renovaren 25 beques de convocatòries anteriors. Com a resultat d'aquest programa, actualment hi ha 35 becaris predoctorals.
 - b) Per ampliar la formació dels becaris predoctorals del programa de formació, es va considerar d'interès que els becaris tinguessin ajudes per fer estades breus en centres d'investigació de fora de les Illes Balears; això es va concretar en una convocatòria de borses de viatge (BOIB 79, de 05-06-03), i se n'han concedit onze l'any 2003. Així s'obtenen ajudes per assistir a congressos (protocol de col·laboració amb la Universitat de les Illes Balears).

c) Amb la finalitat de propiciar la incorporació de doctors al sistema d'innovació (SI), es va establir un protocol de col·laboració amb la Universitat de les Illes Balears l'objectiu del qual és el cofinançament actual de 6 incorporacions en el programa Ramón y Cajal.

d) Així mateix, també es va propiciar la incorporació de tècnics dins el marc del Programa nacional de potenciació de recursos humans, i per això es va establir un protocol de col·laboració amb la Universitat per contractar 2 tècnics de suport.

4. Cal difondre la cultura científica. La societat té cada dia una necessitat major de comprendre la ciència i la nova tecnologia, així com les implicacions que tenen en la seva vida i en el futur. Per això, es varen finançar actuacions d'apropament de la ciència a la societat de les Illes Balears:

a) Tercera Setmana de la Ciència (del 3 al 16 de novembre del 2003). La Setmana de la ciència és una activitat que es realitza simultàniament a totes les comunitats autònomes i s'emmarca en la Setmana Europea de la Ciència i la Tecnologia. Aquesta activitat permet que tots els centres d'investigació i tecnològics obrin les portes i ens mostrin les activitats que s'hi duen a terme. Així, és necessari com a comunitat autònoma seguir formant part d'aquesta iniciativa i organitzar les edicions successives de la setmana de la ciència a les Illes Balears.

b) Col·lecció «La Ciència a les Illes Balears». Es pretén posar en relleu i a

l'abast de tothom edicions facsímil d'obres representatives de la producció científica que s'ha dut a terme a les Illes Balears al llarg de la història. En aquest marc es va publicar l'obra *Antologia científica* (Sureda i Blanes).

c) Història de la ciència. Conèixer la història del pensament científic i les relacions que té amb la societat és l'únic camí per tenir una visió crítica i objectiva d'aquest llarg i complex procés que ha permès a les societats modernes gaudir del nivell de vida actual.

Fer una història de la ciència i de la tècnica de les Illes Balears suposa, si es vol fer d'una manera rigorosa, atendre als avenços que la ciència històrica ha observat a les Balears des de fa diverses dècades, i que altres comunitats ja han encetat (com, per exemple, la tasca que la Societat Catalana de la Història de la Ciència i de la Tècnica està fent).

Aquest projecte es desenvolupa amb un conveni signat amb la UIB. Un equip d'aquesta Universitat, format per especialistes en història de la ciència, coordina l'obra, realitzada per experts en cadascun dels temes i amb un renom estatal i internacional. Aquesta obra tindrà quatre volums i durant l'any 2003 se n'ha presentat el primer.

d) II Fira de la Ciència de les Illes Balears (10, 11 i 12 d'abril del 2003). L'organització d'aquest esdeveniment es va fer conjuntament amb la Conselleria d'Educació i Cultura i la Universitat de les Illes Balears. Els participants són els centres científics, tecnològics i educatius de les Illes Balears.

Com a interfície entre la Conselleria i la societat i amb la finalitat de comunicar i d'informar de tots els actes que s'han esmentat, es va actualitzar el web Balears Fa Ciència (www.balearsfaciencia.org).

14.3.3.2. Actuacions del I Pla d'innovació

Ateses les inquietuds del Govern de les Illes Balears i la necessitat d'innovar per al creixement futur, s'ha desenvolupat el I Pla d'innovació de les Illes Balears.

Aquest Pla pretén ser mobilitzador, focalitzador en els àmbits més rellevants i integrador de projectes i de voluntats mitjançant el consens social. Aquest Pla consta de quatre grans línies d'actuació i d'unes mesures d'acompanyament:

1. Generació i aplicació de la innovació.
2. Articulació de la infraestructura de suport.
3. Serveis específics al teixit empresarial.
4. Innovació i societat.

Les inversions que s'han realitzat durant l'any 2003 es presenten en el quadre I-187.

La línia 1, de generació i aplicació de la innovació, es concreta en el I Pla d'investigació i desenvolupament tecnològic que ja es comenta en altres apartats.

La línia 2, d'articulació de la infraestructura de suport, s'ha desenvolupat principalment a través del ParcBit. L'acció més important inclosa en aquesta línia, a més de dotar d'una infraestructura pròpia el ParcBit, ha estat una incubadora d'empreses en aquest mateix parc, per tal de possibilitar als emprenedors crear empreses dins un marc favorable.

Un altre esforç important en aquesta línia d'actuació l'han fet la Fundació IBIT (Fundació Illes Balears per a la Innovació Tecnològica) i la Direcció General de Tecnologia mitjançant els projectes d'informació pública en línia, un portal d'informació integrada per al ciutadà, i la personalitat administrativa digital, per tal d'apropar les empreses i els ciutadans.

QUADRE I-187. INVERSIONS REALITZADES EN EL MARC DEL I PLA D'INNOVACIÓ DE LES ILLES BALEARS (2002-2003)

Línies	2002	2003
1. Generació i aplicació de la innovació ^a	183.700,00	—
2. Articulació de la infraestructura de suport	2.919.967,00	1.374.944,32
3. Serveis específics al teixit empresarial	1.770.933,64	572.696,22
4. Innovació i societat	98.299,12	—
5. Mesures d'acompanyament	289.244,00	242.439,64
Total	5.262.143,76	2.190.080,18

a. Inclou el projecte I Pla d'R+D de les Illes Balears (quadre I-11).

Unitat: euros.

Font: elaboració pròpia.

dans a l'Administració i, d'aquesta manera, facilitar el desenvolupament econòmic.

Quant a la línia 3, de serveis específics al teixit empresarial, la major part de les inversions corresponen a les línies d'ajuts al teixit empresarial a càrrec de la Conselleria de Comerç, Indústria i Energia (incorporació del disseny en el procés productiu, suport a la modernització i a la innovació tecnològica, noves tecnologies per als sectors tradicionals, ajuts per incentivar la certificació de qualitat en les empreses, la promoció industrial). Destaca igualment la creació d'una xarxa d'antenes tecnològiques (punts de suport a empreses en diferents localitzacions de Mallorca, de Menorca i d'Eivissa i Formentera). A més, s'han llançat una sèrie d'accions per donar suport a la creació d'empreses de base tecnològica, a l'aplicació de les noves tecnologies en el sector turístic, al negoci electrònic i al desenvolupament d'un clúster al voltant de la navegació nàutica esportiva (conjuntament amb la Cambra de Comerç de Mallorca, Eivissa i Formentera). Destaca també la participació de l'Ajuntament de Calvià en uns quants projectes (qualificació de personal i directius d'hoteleria, noves tecnologies, i diversificació econòmica i qualitat com a distintiu del petit comerç de Calvià).

Les accions de la línia 4, d'innovació i societat, tenen com a projecte més important el projecte Xarxipèlag, que té com a objectiu apropar els escolars a les noves tecnologies de la informació i la comunicació, és a dir, emprar l'ordinador com una eina d'aprenentatge. A més, a

través de l'Ajuntament de Calvià s'ha implantat un sistema d'intel·ligència socioeconòmica. També s'ha fet un esforç per difondre l'esperit innovador mitjançant seminaris i jornades, la premsa i programes audiovisuals.

A més d'aquestes quatre línies, hi ha una sèrie de mesures d'acompanyament. Les accions més importants durant el 2003 han estat: un projecte pilot d'estudi sistematitzat sobre la innovació en el sector turístic balear; la participació en xarxes internacionals de treball en l'àmbit de l'R+D+I; el desenvolupament d'un portal d'R+D+I a les Illes Balears, i la difusió de l'estratègia innovadora.

El Pla d'innovació es desenvolupa amb una participació important del sector públic (conselleries del Govern de les Illes Balears, administracions locals, fundacions, ParcBit), del privat (cambres i associacions empresarials) i dels sindicats.